

חוצפה גירלז

ג'ולי אסתר סילברשטיין
תמי שלוסברג פרוור

מוצפה גידלז

סיפורן של 100 נשים יהודיות אמיצות

Julie Esther Silverstein & Tami Schlossberg Pruwer
Chutzpah Girls

ג'ולי אסתר סילברשטיין ותמי שלוסברג פרוור
חוצפה גירלז

מנהלת פרויקט: גילה צ'יטיז
עורכת ראשית ולשון: אוריה מבורך
עורכת משנה: אפרת גרוס
תרגום: ירדן גרינספן
עריכה לשונית: אביחי גמדני
הגהה: שרה המר
עימוד: טלי האן

כריכה: רינת הדר, עטרה סונא
איורים: בלה ליין, ג'וליה שרר, ג'קלין ניקולס, דיאנה לאוני, דפנה ברזילאי, טילה קראון, ליאת פופוביץ', מורן יוגב, רבקה אדלר, רינת גלבווע, רינת הדר, שירי אלגור

© כל הזכויות בעברית שמורות להוצאת קורן, 2026

ספרי טובי, הוצאת קורן
ת"ד 4044 ירושלים 9104001
טל': 02-6330530 פקס: 02-6330534

office@korenpub.com
www.korenpub.co.il

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן, במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני, או אחר כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בהומר הכלול בספר זה, אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

מסת"ב 978-965-526-402-9 ISBN
נדפס בישראל 2026 Printed in Israel

הקדשה

לנשים של 7 באוקטובר, 8 באוקטובר,
ושל כל יום מאז - בנות הזוג, האימהות, האחיות והבנות,
שנשאו על כתפיהן פחד ואחריות, געגוע ואהבה,
שנלחמו, שמרו, החזיקו, הגנו והתמידו -
ושגם בשעות החשוכות ביותר
המשיכו להעניק חיים, חום ותקווה.

ספר זה, המספר את סיפורן של נשים יהודיות אמיצות שחוללו שינוי
והשפיעו על פני ההיסטוריה,
מוקדש לכן.

אתן נשות החוצפה של זמננו -
דמויות מופת של עוצמה, חמלה, סבלנות ובהירות מוסרית,
הצועדות בדרכן של נשים פורצות דרך שקדמו לכן,
ומלמדות את כולנו כיצד נראה חוסן אמיתי.

אנו רואות אתכן.
אנו מוקירות אתכן.
ולעולם נזכור.

הגדרה

הוצפה

שם עצם

כוח־על יהודי. התעוזה לדבר כשמנסים להשתיק אותך; האומץ לפעול כשאחרים עומדים מהצד; הנכונות לנסות כשאומרים לך שזה בלתי אפשרי; היכולת להתמיד גם כשיש ספק; השאיפה להיות עצמך בזמנים שבהם קל יותר להיות כמו כולם; המסוגלות לעמוד בראש מורם כשאחרים מנסים להקטין אותך; הנטייה להאמין אפילו כשאין תקווה; והמוכנות לזהור בתוך החשכה.

**”אָמַר רַבִּי זְעִירָה, בּוֹא וּרְאֵה מֶה חֲצִיפָה הִיא
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא עוֹשֶׂה פְרוֹת.”**

(תלמוד ירושלמי, תענית, פרק ד, הלכה ה)

תוכן

אָנה-לואִיז פּוּל	7
רוקדנית וכוריאוגרפית.....	12
38	הקדמה
אָנני כּהן קופּצ'ובּסקי	
רוכתב אופניים עולמית.....	
40	
אָסנת ברָזאני	אָביגיל
ראש ישיבה.....	נביאה.....
42	16
אָסתר	אָדית אָגר
מלכה.....	פסיכולוגית-בלרינה.....
44	18
אָפּק ראשון	אָדה נודל
פעילה נגד בריונות.....	לוחמת למען מסורבי עלייה.....
46	20
אָשגר אָרו	אָיזה דִיויס
פעילה אתיופית.....	תועמלנית.....
48	22
בִּיטי דוִיטש	אָליס שְלוִי
אלופת ריצה.....	מחנכת פמיניסטית.....
50	24
בָּלה אַבצוג	אָמה לָרוט
פורצת דרך פוליטית.....	סופרת ופעילה חברתית.....
52	26
בִּנבִּידה אַברבנאל	אָמי נתר
פילנתרופית.....	מתמטיקאית.....
54	28
בִּנות צֶלפֶּחד	אָן ניוֹברג
פעילות למען שוויון.....	בכירה בתעשיית המודיעין ואבטחת סייבר..
56	30
בִּרְבֶּרה סְטרייסנד	אָן רוט
אמנית במה ובמאית.....	מפענחת צפנים.....
58	32
בִּרוּייה	אָנג'לה בֶּקסטון
תלמידת חכמים.....	אלופת טניס.....
60	34
בִּרוּייה בִּן בֶּסט דֶה אֶלנקבה	אָנה פֶּרנק
פעילה ציונית.....	כתבה יומן.....
62	36

98	אסטרונומית.....	וְרַה רוֹבִין
100	לוחמת התנגדות.....	זִיזֵל בְּרָקָה
102	נביאה.....	חֶלְדָּה
104	מאמינה.....	חֲנָה
106	משמרת המסורת.....	חֲנָה לְבִיב
108	מנהיגה חסידית.....	חֲנָה רָחֵל וּוְרַבְרַמְכָּר
110	שליחה עולמית.....	חֲנִי לִיפְשִׁיץ
112	ארכאולוגית.....	טְרוֹדָה דוֹתָן
114	לוחמת.....	יְהוּדִית
116	עיתונאית.....	יוֹנִית לִוִי
118	תלמידת חכמים.....	יִלְתָּא
120	מנהיגה רוחנית.....	יְמִימָה מְזָרְחִי
122	אם האומה.....	לָאָה
124	משוררת עברית.....	לָאָה גוֹלְדֶּבְרֶג
126	פעילה הומניטרית.....	לְאוֹרָה מְרַגּוּלִיס יֶרְבֵּלוֹם
128	יזמית יהודית.....	לוֹרִי פֶלְטָנִיק
130	אלופת התעמלות.....	לִינוִי אֶשְׁרָם

64	פעילה הומניטרית.....	בְּרָכָה קֶפְאָח
66	פעילה למען שוויון והכללה.....	בִּתְיָה סְפָרְלִינְג־מִלְנֶר
68	לוחמת למען זכויות אדם.....	ג'וֹדִי פֶלְד קָאָר
70	מעצבת אופנה.....	ג'וֹדִית לִיבֶּר
72	פילנתרופית.....	ג'וֹדִית מוֹנְטְפִיּוֹרִי
74	ראשת ממשלת ישראל.....	גוֹלְדָּה מְאִיר
76	שחקנית.....	גַּל גְּדוֹת
78	כותבת יומנים ביידיש.....	גְּלִיקָל מֶהֶמְלָן
80	סופרת.....	גְּרִיִּיס אֶגִּילֶר
82	נביאה ולוחמת.....	דְּבוֹרָה וַיְעֵל
84	היסטוריונית של השואה.....	דְּבָרָה לִיפְשֶׁטְדִּט
86	פילנתרופית.....	דוֹנָה גְּרַצְיָה נָשִׂיא
88	חלוצות הדפוס.....	המדפיסות
90	שגרירה.....	הוֹדָא נוֹנוֹ
92	לוחמת נגד האפרטהייד.....	הלן סוֹזָמן
94	חלוצות דתיות.....	המנהיגות הרוחניות
96	מנהיגה ציונית.....	הַנְרִיִּיטָה סוֹלֶד

164	עֲנָבֵל לִיבְרָמָן מגינת הקיבוץ
166	האחיות פּוֹלְגָאר אלופות שחמט
168	פְּלוֹרָה שֵׁשׁוֹן אשת עסקים
170	פְּרִידָה אֶלְכֶסְנֶדֶר מספרת סיפורי הבוקרים
172	צְבִיָּה לוֹבְטְקִין וְרוֹנֵי צוֹקְרָמָן מגינות העם היהודי
174	קִירָה רְדִינְסְקִי מדענית מחשב
176	קְלֵאוֹדִיָּה רוֹדֵן אנתרופולוגית קולינרית
178	רְבֵקָה אם האומה
180	רְבֵקָה רְבִיץ ראש סגל הנשיא
182	רוֹדוֹלְפִינָה מְנָצֵל כלבנית
184	רוֹד שְׁנִידֶרְמָן לוחמת למען זכויות עובדים
186	רוֹזֵלִי סִילְבֶרְמָן אֶבֶלָה שופטת בית המשפט העליון
188	רוֹזֵלִין גָּאָלוּ פיזיקאית רפואית
190	נִשׁוֹת רוֹטְשִׁילְד אסטרטגיות ציוניות
192	רוֹיָה חֶקֶאֶקְיָאן סופרת-עיתונאית
194	רוֹת בֵּיידֶר גִּינְסְבוֹרְג שופטת בית המשפט העליון

132	לָלָה תָמָר אמנית-מוזיקאית
134	מוֹרֵן סְמוּאֵל אלופה פראלימפית
136	מִים בְּיֵאלִיק חוקרת מוח ושחקנית
138	מִירָה גְ'ייִקוֹבְסֵ מהדוֹוָאן פעילה הומניטרית
140	מִישֵׁל פְּרָבֶר רִבְנִית
142	מֶלְכָה בְּרוֹוֹרְמָן בכירה במוסד
144	מֶרְגֵרֶט רֵיי סופרת-מאיירת
146	מֶרִיָּה אֶלְטָמָן פעילה להשבת רכוש יהודי
148	מְרִים נביאה
150	מְרִים שְׁפִירָא לוֹרֵיא תלמידת חכמים
152	נוֹעָה תְּשֻׁבִי סופרת ופעילה ציונית
154	נַחֲמָה לִיבּוֹבִיץ מורה לתנ"ך
156	סִינֹן רֶהֶב־מְאִיר עיתונאית
158	סִימּוֹן וַיִּיל שרה ונשיאת הפרלמנט האירופי
160	עֲדָה יוֹנָת קריסטלוגרפית
162	עֲדִינָה בְּר־שְׁלוֹם אקטיביסטית בתחום החינוך

214	שְׁלוֹמְצִיּוֹן מלכה.....
216	שָׂרָה אם האומה.....
218	שָׂרָה שְׁנִיר פעילה חינוכית.....
220	תְּמַרְל בְּרֶגֶסוֹן נדבנית.....
224	כתבי את הסיפור שלך.....
227	היי מהממת! ציירי את עצמך.....
228	מילון מונחים.....
230	המאירות.....
232	המחברות.....
234	תודות.....
236	מה הלאה?.....

196	רות דְרִיפּוֹס נשיאת שווייץ.....
198	רות הַנְדֵלֶר וְאֵלִי גוֹלְדְשֵׁטֵיין ממציאה ודוגמנית.....
200	רות וְנַעֲמִי אימהות המלכות.....
202	רָחֵל אם האומה.....
204	רָחֵל אֶדְרִי לוחמת העוגיות.....
206	רָחֵל "רוח" פְּרִייר שופטת חסידית.....
208	שׁוֹלְמִית לְבִנְבֶּרֶג מהנדסת בירפואית.....
210	שׁוֹשָׁנָה קָרְדִין פעילה פוליטית.....
212	שׁוֹשָׁנָה גִיפּוֹרְד רופאת חלל.....

הקדמה

ברוכות הבאות לספר **הוצפה גירלז** – מאה סיפורים אמיתיים על נשים יהודיות גאות שעשו היסטוריה, עיצבו את העתיד, ויצרו עולם טוב יותר. בתקופות שבהן היה קשה להיות יהודים וקשה להיות נשים, הוצפה גירלז העזו לדבר כשניסו להשתיק אותן, לדהור קדימה כשניסו לעצור אותן, ולהשאיר את חותמן כשניסו למחוק אותן.

החלום שלנו הוא לטפח דור חדש של ילדות יהודיות וילדים יהודים, הבטוחים בעצמם ובמורשת שלהם, באמצעות היכרות עם נשים יהודיות וסיפוריהן יוצאי הדופן. בחרנו נשים מתקופות שונות לאורך ההיסטוריה וממקומות שונים ברחבי העולם, שנהגו באומץ, גילו תושייה, והצליחו לשרוד ולשגשג כנגד כל הסיכויים, תוך שמירה על אורח חיים יהודי, כל אחת בדרכה. הסיפורים שלנו אינם ביוגרפיות מקיפות, אלא סקירה מזוקקת ובהירה של האופן שבו נשים יהודיות מגיבות לאתגרי החיים. כאשר יש הוצפה, האתגרים העומדים בפנינו יכולים לתפקד כאבני הבניין של ההצלחה שלנו, במקום מכשולים מנפצי חלומות.

לאורך ההיסטוריה, נשים יהודיות סבלו מאפליה כפולה – כנשים וכיהודיות. הוצפה גירלז שלנו הן ספרדיות, מזרחיות, אשכנזיות, פרסיות, אתיופיות, הודיות, בוכריות, ועוד ועוד. הן נרדפו, גורשו וחוו אישוויון כנשים, ולעיתים קרובות הצלחתן עלתה להן במחירים אישיים קשים. הן חוו אובדן כואב כשויתרו על חלומות מסוימים כדי להגשים חלומות אחרים, ונאלצו להתגבר שוב ושוב על ספקות עצמיים, כדי להיות מנהיגות. במקום שיוך משפחתי או פריוילגיה, עבודה קשה וחוצפה אפשרו לנשים רגילות להרים את קולן ברגעים קשים, לנצל הזדמנויות, ולסייע לנשים וליהודים אחרים לעשות את אותו הדבר.

מה היא "הוצפה"? יש כמה דרכים להגדיר הוצפה. כמו כל כוח, אפשר להשתמש בחוצפה למטרות טובות או למטרות רעות. העובדה שמילה אחת יכולה לסמל כל כך הרבה דברים היא הוצפה בפני עצמה! לא פלא שהיא מופיעה בכתבים יהודים עתיקים. התלמוד מתאר את ארץ ישראל כארץ בעלת הוצפה. אחרת, שאלו חז"ל, איך יכולים הפירות לצמוח במדבר?

הנשים בספר הזה מוכיחות שאתגרים שונים דורשים צורות שונות של הוצפה טובה, אם בכוונתנו להביס את החושך ולהפיץ את האור: חלקן עשו רעש וחלקן פעלו בשקט. חלקן חיפשו תהילה וחלקן העדיפו להישאר אנונימיות. חלקן רצו לחולל שינוי ואחרות רצו לשמר את המסורת. חלקן ניצחו בכוח החרב ואחרות באמצעות כוח האינטואיציה הנשית. בספר הזה, אנו חוגגות את כל הנשים היהודיות

ומאמינות בזכות לשוויון הזדמנויות, כך שכל אחת מכן תוכל להגשים את החלומות שלה, בין אם מדובר בשבירת תקרת זכוכית מקצועית או בשמירה על הלהבה הבוערת של בית יהודי.

גם אנו, מחברות הספר הזה, התמודדנו עם לא מעט אתגרים בחיינו. חלמנו וכתבנו את הספר הזה במהלך מגפה עולמית שכלאה את ילדינו בבית, מלחמה שהריצה את קרובי המשפחה שלנו למקלטים בתל אביב ובירושלים, ושתי לידות שהביאו עוד שמחה ופחות שינה למשפחות העסוקות שלנו. החוצפה עזרה לנו להמשיך קדימה גם כשהוינו אי ודאות, אבל, ועייפות – ולהביא את הסיפורים החשובים האלה לחיים.

גם היום, בנות יהודיות נאלצות להתמודד עם אתגרים רבים. אנטישמיות וסקסיזם עדיין שולטים בכיפה, והעולם הדיגיטלי מחליש את מערכות היחסים שלנו ואת תחושת הערך העצמי שלנו, וחותר תחת היכולת שלנו לשגשג בעולם האמיתי. כתבנו את הספר הזה כדי להציב בקדמת הבמה דמויות יהודיות חזקות כמודלים לחיקוי שידריכו את בנינו ובנותינו כשיפגשו את אתגרי החיים. אפילו החוצפה גירלז עצמן היו צריכות חוצפה גירלז משלהן! האם ידעתן ששופטת בית המשפט העליון האמריקאי רות ביידר גינסבורג העריצה את אמה לזרוס והנרייטה סולד? – שלוש הן חוצפה גירלז מדהימות!

אבל הספר הזה הוא לא רק על גיבורות. הוא על היסטוריה. האומץ של נשים יהודיות הוא החוט המקשר בין כל חלקי הסיפור היהודי. החוצפה גירלז מזמינות אתכם למסע סוחף ומסעיר אל העבר, בו תיפגשו עם מושגים מרכזיים כמו אחריות וציונות, שיסייעו לכם לשכלל את הזהות היהודית שלכם. כשתבינו את מקומכם בשרשרת ההיסטוריה היהודית, תוכלו לכתוב את הפרק הבא בעתיד המשותף שלנו.

בספר הזה אנחנו לא רק מספרות את ההיסטוריה, אלא חיות אותה. ביקשנו לעורר את הסיפורים לחיים באמצעות דיוקנאות צבעוניים ונועזים, ממש כמו הסיפורים שהם מספרים. לשם כך, הזמנו קבוצה מגוונת של אמניות יהודיות ממקומות שונים בעולם כדי שיאיירו את החלומות, האתגרים, וההישגים של נשים יהודיות – כל אחת באמצעות הכישרון ונקודת המבט הייחודיים שלה. איזה איור הכי אהבתם? נשמח לשמוע.

אתן מוזמנות להתרווח עם שמיכה ועם מישהי שאתן אוהבות, ולתת לעצמכן לצלול אל תוך הסיפורים. את הספר הזה כדאי לחלוק עם אימא או בת או כל אדם אחר. גם אם אתם בניס או גברים, אתם מוזמנים באהבה לצאת איתנו למסע. גברים ונשים ממלאים תפקיד שווה בקידום החברה.

אנחנו מקוות שהסיפורים שלנו יעניקו השראה לחוצפה גירלז נוספות, כך שכל ילד או ילדה יהודים יוכלו לצעוד בבטחה בעולם, מעוגנים על ידי ערכים יהודיים ומצוידים בהבנה עמוקה של ההיסטוריה, לצד נשים וגברים יהודים חזקים המלווים אותם בדמיונם. מי ייתן והחוצפה גירלז שלנו יציתו את החוצפה שבלב כל אחת ואחד מכם, ויעזרו לכם לחלוק את האור שלכם עם העולם.

תמי וג'ולי

העת החדשה המוקדמת

1492-1790 לספירה

מציתות הלפיד: מגינות הידע, המסורת, והרוחניות.

אסנת ברזאני מנהלת ישיבה בכורדיסטן.

תקופת בית המקדש השני

568 לפני הספירה עד 70 לספירה

המלוכה: מלכות שהתגברו על איזמים והצילו את עמם מהשמדה.

שלומציון המלכה מאחדת את העם היהודי בדרכי שלום.

תקופת התלמוד

71-640 לספירה

ההוגים: חז"ל, אשר התווכחו על חוקי היהדות והגדירו את המנהגים.

ילתא מנפצת 400 חביות יין בלילה אחד.

תקופת התנ"ך

1500-587 לפני הספירה

המייסדות: אימהות האומה ונביאות שעיצבו את האמונה היהודית.

שרה יולדת את הילד העברי הראשון בגיל 90.

ימי הביניים

641-1491 לספירה

שומרות הגחלת: גיבורות שהובילו את הקהילה בתורי זהב ותקופות חשוכות.

אסטלינה קונאט היא האישה הראשונה שמדפיסה ספרים.

חוצפה גידול

ציר הזמן של ההיסטוריה היהודית

המאה העשרים ואחת

2000 לספירה עד היום

מחוללות השינוי: נשים חדשניות הנשענות על העבר בכדי ליצור עתיד טוב יותר.

בתיה ספרלינג מילנר משתמשת לראשונה בטעמי המקרא בכתב ברייל.

תקופת האמנציפציה

1791-1899 לספירה

הלוחמות: לוחמות למען חופש, שוויון זכויות, ואינטגרציה.

אנני קופצ'ובסקי היא רוכבת האופניים העולמית הראשונה.

המאה העשרים

1900-1999 לספירה

החלוצות: שורדות שבנו את מדינת ישראל והתחילו מחדש את חייהן בארצות חדשות.

רודולפינה מנצל מאמנת כלבים להגן על היישוב היהודי.

אַבִּיגִיל

תקופת התנ"ך | ארץ ישראל

נביאה

הסכנה הלכה והתקרבה, ואביגיל ידעה זאת היטב. אחרי הכול, היא הייתה נביאה ויכלה לחזות את העתיד.

נבל, בעלה, היה אדם קשה ונרגן, אך עשיר מאוד. אלפי כבשים ועיזים היו בבעלותו. אך בימים ההם הלכה וגברה עוצמתו של דוד – לוחם צעיר ונערץ, שעמד בראש צבא הולך וגדל.

כדי להגן על עדרו של נבל מפני שודדים, הקיפו דוד ואנשיו את המרעה כחומת הגנה ושמרו על הצאן ועל הרועים. אך כאשר ביקש דוד תשלום בעבור ההגנה שהעניק, נבל לא רק סירב, אלא אף העליב את דוד ואת חייליו. דוד, מלא חמה, קרא לאנשיו: "חַגְרוּ אִישׁ אֶת חַרְבּוֹ!" – ונשבע לנקום.

כאשר שמעה אביגיל על הסכנה הקרבה, היא ידעה שעליה לפעול. היא הבינה שדבריו הקשים של נבל עלולים להמיט אסון על ביתם ולגרום לשפיכות דמים מיותרת, ולכן החליטה לנקוט פעולה אסטרטגית כדי למנוע אסון. מבלי לעדכן את בעלה, היא מיהרה לארוז מזון רב ויצאה בדרכה אל דוד וחייליו.

כאשר צבאו של דוד התקרב אל בית נבל בזעם, יצאה אליהם אביגיל האמיצה. במקום לשלוף את חרבה, היא נפלה לרגליו של דוד, הציעה את האוכל כמתנת פיוס, והבטיחה לו שיום יבוא והוא ימלוך על העם כולו. "אלוהים ימליך אותך. אלוהים ישמיד את אויביך. אל תילחם נגדנו במו ידיך".

דוד עצר את צבאו ושייב את תבונתה של אביגיל שמנעה שפיכות דמים מיותרת. בכוח המילים הנבואיות והחסד הרגיעה אביגיל מאות גברים כעוסים והצילה את משפחתה.

כאשר סיפרה לנבל את אשר עשתה, הוא לא הודה לה – כשם שלא הודה לדוד. ליבו התקשה כאבן. ימים ספורים לאחר מכן הכה אותו אלוהים – ונבל מת.

דוד, שזכר את חוכמתה ואומץ ליבה, ביקש את ידה. אביגיל הסכימה – ונישאה למלך ישראל העתידי.

**"וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לְךָ לְפִוְקָה וּלְמִכְשׁוֹל לֵב לְאֲדֹנָי,
וְלִשְׁפָךְ דָּם חַנָּם" (שמואל א' כה, לא).**

אָדִית אָגֶר

המאה ה-20 | נולדה ב-1927 | הונגריה

פסיכולוגית-בלרינה

אדית התחילה ללכת על כפות ידיה מהרגע שלמדה ללכת על רגליה. היא התאמנה שעות בכל יום כמתעמלת ורקדנית, והייתה כוכבת עולה בנבחרת ההתעמלות האולימפית של הונגריה. עד שעולמה התהפך.

כשמאמניה גילו שהיא יהודייה, אדית סולקה מהנבחרת. גרמניה הנאצית פלשה להונגריה, ואדית ומשפחתה נאלצו לעבור לגטו – אזור שיועד ליהודים בלבד. משם הם נשלחו למחנה אושוויץ, מקום איום שבו יהודים נשלחו למותם במהלך השואה.

בלילה הראשון שלה במחנה, רופא נאצי בשם יוזף מנגלה פקד על אדית לרקוד עבורו. לא הייתה לה ברירה אלא לציית ולרקוד, אך במוחה דמיינה שהיא רוקדת בבית האופרה של בודפשט בבלט של צ'ייקובסקי.

בעיניה, היא הייתה החופשייה, ומנגלה היה האסיר של הבחירות המרושעות שלו. אדית זכתה לכינוי "הבלרינה של אושוויץ", אך היא השתמשה בכוח המחשבה כדי לברוח מהמציאות האפלה של המחנה ולמצוא את הכוח לשרוד.

הנאצים העבירו אותה ממחנה נורא אחד למשנהו. לעיתים לא היה דבר לאכול פרט לעשב. לפעמים חשבה שלא תוכל להמשיך, אך היא הצליחה לשרוד – עם פציעות עמוקות בגופה ובנפשה.

אדית קיבלה סיוע נפשי והפכה לפסיכולוגית כדי לעזור לאחרים בהתמודדות עם חוויות קשות מאוד. היא טיפלה בעצמה באנשים הזקוקים לעזרה, ולימדה סטודנטים לפסיכולוגיה כיצד לטפל באחרים. אדית מתכננת לעולם לא לפרוש, והיא נהנית לטייל בעולם ולשתף את סיפורה על הוסן נפשי. היא תמיד מסיימת את הרצאותיה עם בעיטת הבלט הגבוהה המפורסמת שלה.

**”את יכולה להיות פרפר.
השילי את הגולם ועופי אל החופש.”**

אִידָה נּוֹדֵל

המאה ה-20 | נולדה ב-1931 | רוסיה

לוחמת למען מסורבי עלייה מברית המועצות

הרוח שרקה דרך חריצי הקירות בכלא מרוחק בסיביר הקפואה. זו הייתה השנה הרביעית של אִידָה במרחבים הקרים והבודדים של צפון רוסיה – אבל לא הקור, לא המחלות, ולא הסוהרים האכזריים הצליחו לשבור את רוחה.

בעבר הייתה כלכלנית מצליחה במוסקבה, אבל בליבה בער החלום: לעלות לארץ ישראל ולהיות כיהודייה חופשייה. כשהגישה בקשה לעזוב את ברית המועצות, השלטונות סירבו. הם שיקרו שבשל עבודתה היא יודעת סודות מדינה. אידה הייתה אחת מאלפי "מסורבי עלייה" – יהודים שלא הורשו לעלות לישראל.

היא איבדה את עבודתה – אבל לא את הנחישות.

היא הובילה הפגנות, נפגשה עם מנהיגים זרים, ונעצרה שוב ושוב, עד שלבסוף הוגלתה לסיביר האיזומה – אזור קפוא ומרוחק בצפון רוסיה.

אך גם שם, אידה לא הפסיקה להילחם. היא טיפלה באסירים וכתבה מכתבים על סיפורם של מסורבי העלייה, על מנת שיישארו במודעות. פעולותיה האמיצות משכו את תשומת הלב של אנשים ברחבי העולם, ויותר מעשרת אלפים איש שלחו מכתבים לשלטונות בדרישה לשחרר אותה.

לבסוף, אחרי שנים של מאבק עיקש מול השלטון הסובייטי, קיבלה אידה אשרת יציאה לישראל. לפני שנסעה הביתה לארוז, היא הלכה בפעם האחרונה לבית הכנסת המרכזי במוסקבה – לעמוד ביחד עם המסורבים שעוד המתינו. היא לעולם לא תפסיק להילחם למענם.

כשהגיעה סוף לישראל, התקבלה כגיבורה. ראש הממשלה יצחק שמיר בירך אותה, והיא עצמה, מחזיקה תעודת זהות חדשה ביד ודמעות בעיניה, אמרה:
"לפני כמה שעות עוד הייתי כמעט שפחה במוסקבה. עכשיו – אני אישה חופשייה בארצי."

"אם אינך מוכנה להילחם על מה שיש לך – אינך ראויה לו."